

härda sådan belastning utan kommer att pressas ner så att man får en s. k. främre plattfot, kännetecknad av att de mellersta tårnas basaldelar trycks ner mot underlaget och ofta på grund av tryck och nötning blir platsen för liktornar. På så sätt deformerade fötter leder osvikligt till smärtor i ryggen, ofta till åderbräck på grund av den försämrade blodcirkulation som blir följden av att fotsulan inte på ett normalt sätt trycks till vid gången. I fotsulan ligger nämligen stora blodådror, som vid normal gång töms varje gång man stiger ned på foten. S. k. fotriktiga skor är i själva verket en förutsättning för att fötter och rygg i längden skall hålla sig friska och orka

med ett arbete, som kräver mycket stående, gående och lyftande.

Dagmar Carlesons lilla bok innehåller för övrigt en rad av goda övningar för att träna muskulaturen och motverka den trötthet, som även vid idealiska arbetsställningar och goda arbetsredskap blir följden av ett ensidigt påfrestande arbete. Den kan varmt rekommenderas till alla som arbetar inom sjukvård eller för övrigt inom yrkesområden, som innebär påfrestningar för rygg och ben. Hennes kloka synpunkter på fötternas vård och riktiga skor är förtjänta att allmänt uppmärksammas och efterföljas.

Nils Brage Nordlander

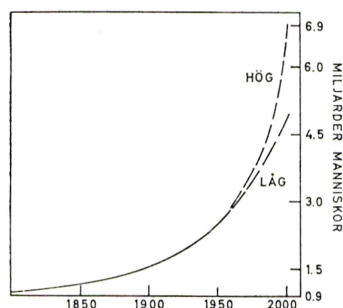
FRÅGOR FÖR DAGEN

Svalt eller födelsekontroll

Den allt överskuggande frågan om befolkningsökningen på jorden blir med all rätt föremål för stor uppmärksamhet. Tidskriften Näringsforskning lämnar en del sammanfattande synpunkter ur redovisad litteratur. Några uppgifter må här återges.

Man har tidigare misslyckats med de prognoser som försökt rörande befolkningsutvecklingen. 1945 antogs efter omsorgsfulla prövningar att jordens befolkning år 2000 skulle belöpa sig till cirka 3,3 miljarder. Denna siffra torde nås redan om något år! FN:s prognos från 1958 slutade på 4,9 miljarder med en marginal uppåt till högst 6,9

miljarder år 2000. Utvecklingen anvisar snarast att den större siffran är den rätta.

Jordens befolkningsutveckling mellan åren 1800 och 2000.

Siffror på upp till 15 miljarder år 2025 har angivits.

Bland djuren hindras överpopulation av bristande tillgång på föda och av dödliga sjukdomar. Samma biologiska lagar gäller för människan så länge hon ej genomför födelsekontroll. Det är den minskade dödligheten i stora delar av världen, särskilt i u-länderna, som är orsak till befolkningsexplosionen. Framför allt är det bekämpandet av de svåra infektionssjuk-

domarna i Asien, Afrika och Sydamerika som härvid medverkat, likaså förbättrade hygieniska förhållanden. Fruktsamheten går snarast nedåt men detta kompenserar ingalunda den oerhörda tillväxten. Jordens förmåga att täcka livsmedelsbehovet för tillkommande människomassor är begränsad. Redan nu beräknas omkring 1 miljard av jordens befolkning leva på kaloriskt otillräcklig kost, särskilt brist på äggviteämnen. Om en effektiv födelsekontroll ej kan åvägabringas ökar risken för svält och hungerkatastrofer avsevärt.

En amerikansk forskare betonar att ingen djurart någonsin har kunnat föröka sig obegränsat. Endast framtiden kan utvisa om människan skall vara i stånd att använda sina vetenskapliga kunskaper för att leda sin vidare utveckling mindre bryskt än en blind natur gör.

Professor Georg Borgström har i sin bok ("Mat för miljarder", LT:s förlag, 1962) lämnat en initierad framställning i fråga om jordens livsmedelspotential och möjligheterna att utnyttja denna i takt med befolkningstillväxten. Han be-

tonar särskilt proteinförsörjningens dominerande betydelse, framhåller skillnaden mellan världens "icke ha-nationer" och "ha-nationer" (lyxnationer), huvudsakligen Väst- och Nordeuropa samt USA, vilka tillgodogör sig en oproportionerligt stor andel av världens livsmedel. En ingående bedömning görs av Borgström beträffande näringssituationen och möjligheterna att öka produktionen i olika delar av världen, även i fråga om Sovjet, Sibirien och Latinamerika. Borgström intar en pessimistisk hållning till talet om att Australien, Brasilien och andra områden skulle kunna betraktas som reservkontinenter, lika så att de gröna tropikerna skall kunna fylla de snabbt växande behoven. Mänsklig marodering, uttorkning, jorderosion m. m. försämrar i hög grad möjligheterna för en bättre exploatering. Det framhålls att t. o. m. färskvattnet genom förekommande rovdrift och nedsumpning hotar att tryta. Tyvärr har inte heller Borgström något nytt patent att föreslå som anvisning i fråga om den totala världshushållningen.

Forskning inom den öppna hälso- och sjukvården

Medicinalstyrelsen begär för nästa budgetår 650.000 kronor för en läkarstation i Dalby för forskning och försöksverksamhet i öppen vård i samarbete med Malmöhus läns hälso- och sjukvårdsstyrelse, vilken anslår ett lika stort belopp. Inom området som har ca 8.000 invånare skall sysselsättas 1 provinsialläkare, 1 biträdande provinsialläkare, 1 sjuksköterska och 2 sjukvårdsbiträden. Ledningen för forsknings- och försöksverksamheten skall skötas från Lunds Universitet med en rådgivande grupp, representerande psykiatri, medicin, socialmedicin och statistik i bakgrunden.

Ökade forskningsanslag begärs

Medicinska forskningsrådet begär en anslagsökning från 6 miljoner till 10,2 miljoner kronor. Av denna ökning åtgår 0,6 miljoner för att bibehålla nuvarande standard, lika mycket för att höja standarden samt därutöver 1 miljon för inköp av tyngre apparater och utrustning samt 1,25 miljoner för att höja akademiska befattningar. För året söktes 8,75 miljoner kronor i anslag för forskning och endast 5,38 kunde beviljas, varför Forskningsrådet måste visa betydande återhållsamhet. Forskningsrådet vill fortsätta att bygga upp speciella forskargrupper kring aktuella forskare eller uppgifter och vill sätta upp 6 nya sådana arbetsgrupper under kommande budgetår. Varje sådan grupp beräknas kosta 150.000 kronor. Det är angeläget att kvalificerade forskare beredas fortsatt möjlighet att bedriva forskning efter det sexåriga forskardocentförordnandets utgång. Man vill därför utöka antalet forskartjänster från 22 till 30. Särskilda subkommittéer ägnar uppmärksamhet åt neuropsykiatrisk forskning, diabetes- och yrkesforskning samt för klinisk läkemedelsforskning och forskning i fråga om alkoholskador och narkotikamissbruk.

Skolhälsovården

Ur skolöverläkarens årliga sammanställning över skolhälsovården hämtas att under läsåret 1959—1960 833.210 elever omfattats av den skolhygieniska statsunderstödda verksamheten, motsvarande 99,86 % av antalet elever.

Vaccination mot tuberkulos har utförts i 12.759 fall i första klassen (12,49 % av eleverna) och i 7.165 fall i avslutningsklassen (9,53 %). Endast 24 elever har visat sig lida av tuberkulös sjukdom, därav 9 av lungtuberkulos, vilket

innebär en snabb minskning i förhållande till de senaste åren. (1958—59 67 elever, 1957—58 107 och 1956—57 133.) Bland lärare och övrig skolpersonal i obligatoriska skolor konstaterades tuberkulos i 36 fall. I de högre skolorna iaktogs tuberkulös sjukdom i 68 fall, varav 47 lung- och lungkörteltuberkulos.

Medicinsk yrkesrådgivning har förekommit i 7.142 fall och arbetsböcker har utfärdats i 77.226 fall, vilket allt innebär en markant ökning. Till särskola har 513 elever hänvisats, till anstalter för blinda 30 och skolor för döva 35 elever. 4.713 barn eller 2,97 % av eleverna var i behov av hjälpundervisning och av dessa fick 91,58 % sådan undervisning antingen i hjälpklass eller annan form. Behovet av särundervisning för sjuka barn och barn med lyten var icke väl tillgodosett under läsåret, särskilt hade barn med nedsatt synförmåga, dåliga möjligheter att få undervisning i synklass. Undervisning åt elever med talfel har givits i 8.208 fall varav 39,2 % blivit tillfredsställande i sitt tal efter behandlingen, 52,6 % förbättrats, medan 8,2 % ej förbättrats. 1.817 elever har anmälts till sådan behandling men ej kunnat erhålla den. 82,7 % av eleverna deltog i skolmältider med stora variationer inom olika delar av landet, högst i Västerbottens län, 99,86 %, lägst i Kristianstads län, 34,75 %. 86,15 % av skoldistrikten hade ordnat skolbad, och 97,56 % hade ordnat tandvård för eleverna.

I de högre skolorna fann man ett påfallande stort antal elever med organiskt hjärtfel, 382 fall=0,19 % av samtliga elever, 0,02 % led av reumatisk feber. Astma förekom i 824 fall=0,42 % med största utbredning inom Kristianstads län, 0,92 %, men lägst i Västerbottens län, 0,08 %. Struma konstaterades i 166 fall varav 150 flickor, vanligast i Kronobergs län. Skolmältider

var ordnade i högre skolor för 70,24 % av samtliga elever under det att resten saknade möjligheter till skolmåltid. Tandvård fanns ordnad för alla elever i högre skolor omfattande 16,84 % av totalantalet elever, medan tandvård icke alls var ordnad för 23,73 % av samtliga elever. I de högre skolorna ökar också antalet sockersjuka och uppgår nu till 424 st.

Fortsatt minskning av poliofallen

1957 inleddes polioymningen. Sedan dess har frekvensen av polio markant minskat enligt vad Medicinalstyrelsen framhållit. Under det kommande året skall ympningen fortsättas, dels med nyymningar av nyfödda, med kompletterande tredje injektion till dem, som fått sin grundläggande ympning 1963, samt fortsatt ympning av resterande grupper, sammanlagt ca 1 miljon. Därutöver skall 1 miljon, som vaccinerats 1959 få en fjärde injektion. Medicinalstyrelsen erinrar vidare om att 1961 års sjukförsäkringsutredning skall utreda frågan om ersättning från sjukkassan för förebyggande hälsoundersökningar. I avvaktan härpå förberedes erforderliga organisatoriska förslag för fortsatta skärmbildsundersökningar samt kontroll av kvinnor över 30 år med hänsyn till genitalcancer.

Alkohol försäljning och fylleri första halvåret 1962

Kontrollstyrelsens alkoholstatistik rapporterar att ökningen av konsumtionen av spritdrycker fortsätter med en förskjutning mot starkare, mera kvalitetsbetonade dyrare varuslag. Trots stigande alkoholkonsumtion har fylleriet minskat. Antalet omhändertaganden för fylleri i stä-

derna har gått ner med 10 %. Mindre är dock nedgången rörande personer under 21 år, det gäller endast 4 %. Antalet rattfylleribrott har minskat med 8 %. Konsumtionen av starksprit per invånare överskrider icke konsumtionen under 1958 och är lägre än 1954, dvs. året närmast före motbaksreformen. Brännvinsförsäljningen minskade något, medan ökningen hänförs sig till konjak, whisky, punsch etc. där whiskyn absolut visar den kraftigaste uppgången. Vinkonsumtionen har ökat med 5,9 %, varav större delen kommer på lättvin. De högre utskänkingspriserna framför allt på lättvin, har påtagligt begränsat uppgången beträffande den utskänkta vinförbrukningen. Starkölskonsumtionen fortsätter att öka och här svarar utskänkningen för något mer än hälften. Konsumenternas totala utgifter för spritdrycker, vin och starköl steg under första halvåret 1962 med 6,2 %, jämfört med motsvarande tid året innan och uppgår till det totala beloppet av 910,1 miljoner kronor, varav 743,9 miljoner hänförs sig till spritdrycker.

Under första halvåret 1962 uppgick totala antalet omhändertagande för fylleri i städerna till 43.030, vilket innebär en minskning mot föregående år med 9,9 %. Ungdomsfylleriet har minskat med 4,2 % och kvinnofylleriet med 10,3 %. Jämfört med första halvåret 1955, har totala antalet omhändertagande i städerna gått upp med 87 %.

Pristävling om radioföredrag

Sveriges Radio har insänt för publicering följande meddelande:

"I Medicinska Föreningens tidskrift nr 6—7 (1962) förekom syn-

punkter på Sveriges Radios tävling om de bästa föredragen om medicin och läkekonst 'Följ med i nuet'.

Pristävlingens jury, som bestod av direktör Erik Husmark, professor Sven Larsson, radiochefen Olof Rydbeck, programdirektör Nils-Olof Franzén och fru Maj Ödman, avlyssnade de av de insända bidragen som inspelats utan att veta vem som var författare.

Tack vare denna tävling har Sveriges Radio, förutom de 5 prisbelönta och de 5 hedersomnämnda, fått kontakt med många hittills mindre kända radioförmågor på detta område. Detta belyses av att man redan nu inköpt och sänt ytterligare ett tiotal av de insända manuskripten — och kommer att sända fler — samt dessutom tagit kontakt med flera av författarna för kommande programproducering.

Sveriges Radio har velat aktivera de medicinskt sakkunniga till medverkan i radioprogrammen och det är enbart glädjande att så många utomordentliga förmågor ställt upp. Om andra, för oss kanske okända läkarförmågor, dessutom skulle vilja medverka i radio, hälsar vi detta med glädje."

Svea Anderssons stipendium

för "medicine kandidater och licentiater, som för sin vetenskapliga utbildning för vinnande av medicine doktorsgrad äro i behov av ekonomisk hjälp", uppgår för år 1963 till ca 850 kronor. Stipendiet kan sökas av medlem i Sveriges yngre läkares förening. Närmare upplysningar erhålles vid hänvändelse till Sylfs expedition, Villagatan 5, Stockholm Ö, tel. 010 — 23 00 50. Ansökan skall ingivas före november månads utgång.